

Agriopsis budashkini sp. n. – новий вид пядениці (Lepidoptera, Geometridae, Ennominae) из Крима

Костюк І.Ю.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Зоологічний музей, ул. Владимирская, 64, Київ, 01601 МСП, Україна; E-mail: ikostjuk@univ.kiev.ua

Agriopsis budashkini sp. n. – новий вид пядениці (Lepidoptera, Geometridae, Ennominae) из Крима. Костюк І.Ю. – Из Крима (Украина) описується новий вид пядениці (Lepidoptera, Geometridae, Ennominae) – *Agriopsis budashkini* sp. n., который отличается от близких видов рода цветом и рисунком крыльев, а также строением копулятивного аппарата.

Ключевые слова: Lepidoptera, Geometridae, *Agriopsis*, Украина, Крым, новый вид.

Agriopsis budashkini sp. n. – a new species of geometrid moths (Lepidoptera, Geometridae, Ennominae) from Crimea. Kostjuk I.Yu. – *Agriopsis budashkini* sp. n. is described from Crimea (Ukraine). It differs from the closely related species of the genus by groundcolor and wings pattern, and by the structure of genitalia.

Key words: Lepidoptera, Geometridae, *Agriopsis*, Ukraine, Crimea, new species.

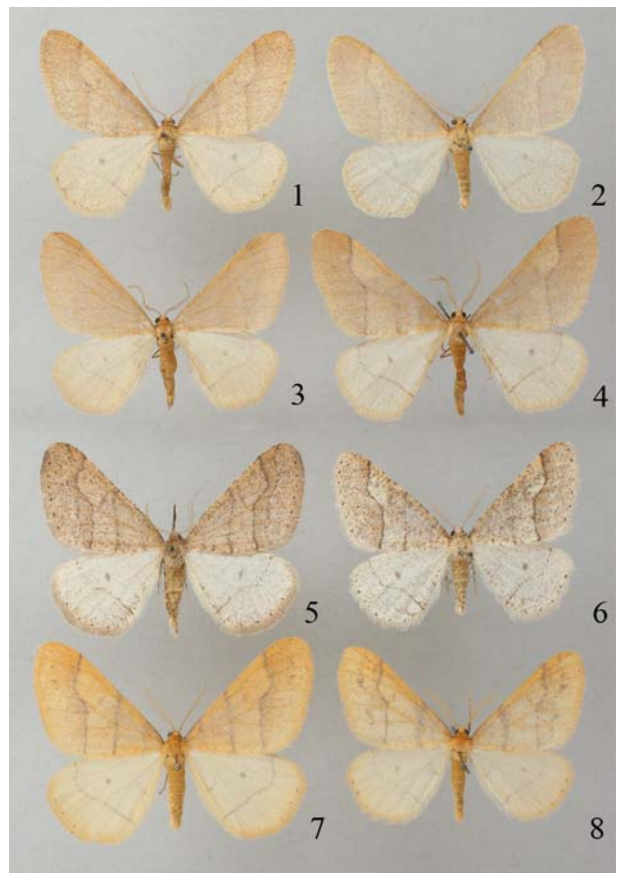
В списку пядениць Карадагського заповідника, Крим (Будашкин, Костюк 1987) нами був приведений *Agriopsis aurantiaria* (Hübner, 1799). Згодом він був включений в загальний список пядениць Крима (Костюк 1990), і в наступні публікації по Карадагському заповіднику (Будашкин 2004) і Україні (Костюк 2004).

Так як бабочки по зовнішності нагадували *A. aurantiaria*, автори не порівнювали їх з іншим колекційним матеріалом.

Пізніше, порівнявши розправлений матеріал з екземплярами з інших регіонів в колекції Зоологічного музею Київського університету (ЗМКУ), виявилось, що кримські бабочки помітно відрізняються кольором і малюнком крильов, а також будовою геніталій і належать до нового виду, описання якого приводиться нижче.

Agriopsis budashkini sp. n.

Матеріал. Голотип ♂, Крим, Карадаг, біостанція, на світ, 4.xii.2000 (Будашкин) (ЗМКУ). Паратипи: 212♂, Крим, Карадаг, біостанція, на світ, 21–27.xi; 19.xii.1984; 7.i.1985; 4–8.xii.1985; 16–18.xii.1986; 15–29.xi; 1.xii.1987; 25.xi; 5, 6.xii.1988; 16–28.xii.1989; 12–29.xi.1990; 5, 6, 20.xii.1991; 19, 29.xi; 3–10.xii.1992; 16.xii.1993; 24–27.xii.1994; 3.i.1995; 18, 24, 25, 27.xi.1996; 18, 21, 24, 30.xi.1997; 2, 14.xii.1998; 3, 11, 14.xi.2002; 6.xii.2004; 3, 8.xii.2007; 24, 29.xi; 1, 2, 20.xii.2008 (Будашкин) (gen. pr. № 308, 309, 341–345) (ЗМКУ).

Рис. 1–8. *Agriopsis* spp. Имаго. 1–4. *A. budashkini* sp. n., Крим, Карадаг. 1. Голотип; 2–4. Паратипы. 5–6. *A. marginaria*; 5. Крим, Карадаг; 6. Каневський заповідник. 7–8. *A. aurantiaria*, Київ.

Описание (рис. 1–4). Размах крыльев самцов 30–38 мм, голотипа – 33 мм. Основной цвет крыльев охристо-бурый из-за густого напыления бурых чешуек. Весь рисунок неконтрастный, иногда линии слабо заметны. Форма перевязей как у *Agriopsis aurantiaria*, срединное поле у большинства экземпляров чуть светлее фона крыльев. Внешняя перевязь иногда слабо оттенена с внешней стороны. Дискальные пятна у некоторых экземпляров просматриваются, неясные, штриховидные. Бахромка цвета крыльев. Задние крылья светлее передних, с негустым напылением бурых чешуек. Внешняя перевязь всегда заметна, неконтрастная, внутренняя присутствует лишь у немногих экземпляров. Дискальное пятно крупное, слегка вытянутое, неконтрастное. У небольшого количества экземпляров по краю крыла может присутствовать ряд темных точек. Усики двоякогребенчатые, последние 6 члеников без гребешков. Лоб плоский, покрыт коричневыми чешуйками. Губные щупики около половины диаметра глаза. Хоботок развит. Задние голени с двумя парами шпор.

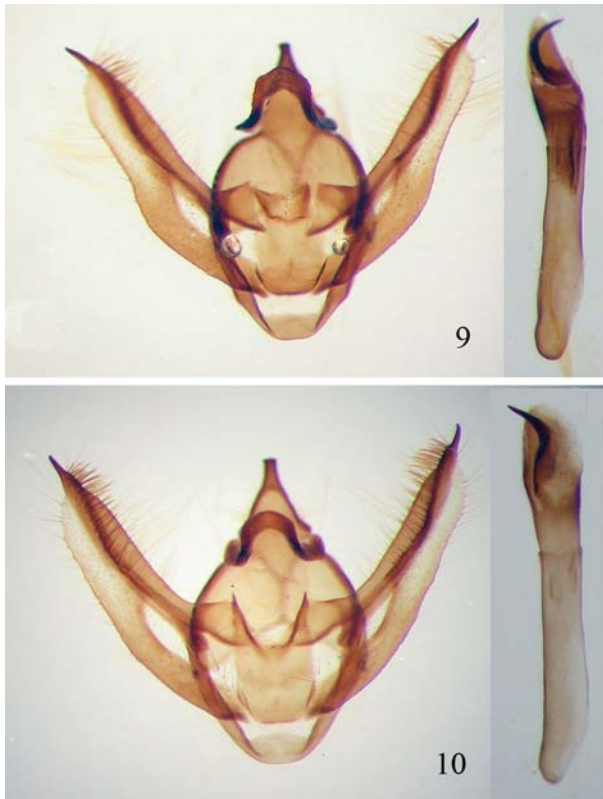

Рис. 9–10. *Agriopsis* spp. Гениталии самца. 9. *A. budashkini* sp. n., паратип. 10. *A. aurantiaria*, Каневский заповедник.

Гениталии самца (рис. 9, 12). Общий план строения как у *Agriopsis aurantiaria*. Ункус треугольный, к вершине несколько сужается. Вершина крючковидно загнута, раздвоенная. Гнатос широкий, медиальная пластина лопатовидная, угловатая. Вальвы узкие, сужающиеся анально примерно от половины длины. Костальный край склеротизированный, заканчивается крупным шипом. Юкста широкая, с глубокой вырезкой менее половины длины. Форма вырезки варьирует: от V-образной (у обоих видов) до многоугольной или полукруглой (у *A. budashkini*) или U-образной (у *A. aurantiaria*) (рис. 9, 11–12). Однако размеры юксты у двух таксонов несколько различаются своими пропорциями: длина юксты у нового вида – 0,73 мм, глубина вырезки – 0,23–0,25 мм, а у *A. aurantiaria* соответственно – 0,83 мм и 0,38 мм.

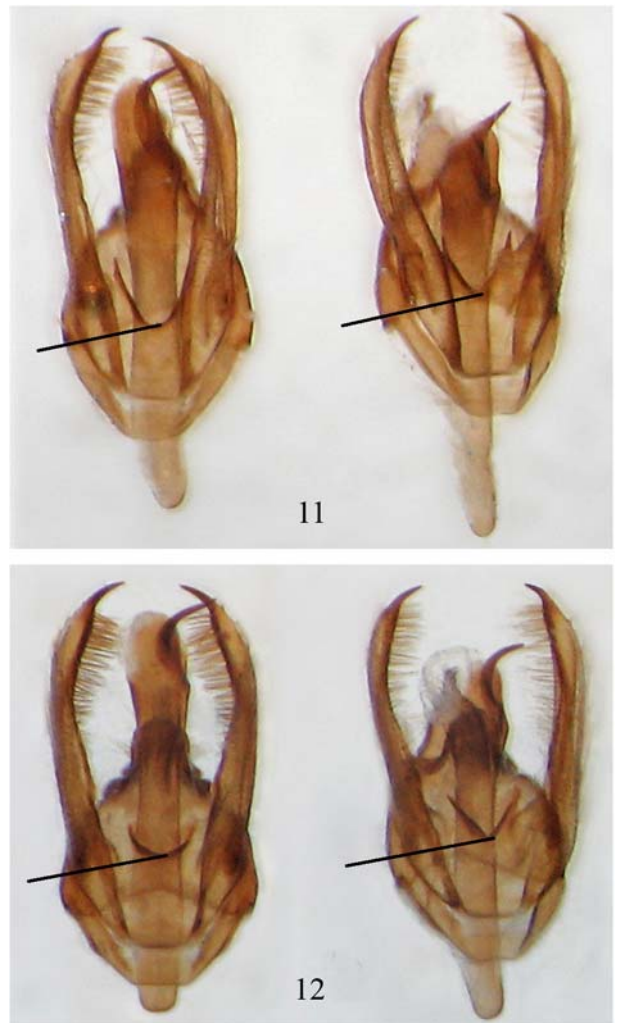

Рис. 11–12. *Agriopsis* spp. Изменчивость юксты. 11. *A. aurantiaria*. 12. *A. budashkini* sp. n.

Вершини виростов юксты без шиповидних отростков, як у *A. aurantiaria*. Эдеагус відносно довгий, прямий в 2/3 довжини, потім декілька ізогнут вентрально, довжина едеагуса – 2,13 мм, (у *A. aurantiaria* – 2,38 мм). Крупний корнутус, розташований у вершини едеагуса, полукругло ізогнут, широкий у основанні і рівномірно утончаючийся кінцю. Ближче к анальному кінцю має склеротизовану пластинку.

Самка невідома.

Діагноз. Деякі екземпляри нового виду кольором крильєв швидше нагадують *Agriopis marginaria* (Fabricius, 1776), але завжди без ряду чорних точок по зовнішньому краю передніх крильєв, характерного для останнього (рис. 5–6). Від близького *Agriopis aurantiaria* (рис. 7–8) відрізняється охристим кольором крильєв (жовтий у *aurantiaria*), менш вираженими перев'язками на крильях, в геніталіях – відмінною формою юксты без шипів на її отростках, деталями в будові едеагуса, особливо формою корнутуса (рис. 9–12).

Свідчення по біології і розповсюдженню. Моновольтинний вид, належить к пізньосенно-передзимній фенологічній групі (лет імаго со другої декади листопада по початок січня).

Вся типовая серія зібрана Ю.І. Будашкиним на постійно діючу з кінця серпня 1983 року світловушку, розташовану на невеликій терасі нижньої частини південного схилу хр. Беш-Таш приблизно в 150 м вище місця злиття Карадагської і Туманової балок (на північному краю території господарства Карадагського природного заповідника, в обиході маючої назву "Біостанція"). Світловушка знаходиться на межі сильно остепненої пушистодубово-фісташкових рідколісся, покриваючих південний схил хр. Беш-Таш

і лесостепних біотопів північних мікросхилів Карадагської балки. Згідно даними 25-річних спостережень за фенологічними особливостями і динамікою чисельності даного виду на світловушку в 1984–2008 гг., любезно наданих Ю.І. Будашкиним (таблиця 1), початок лета імаго нового виду в залежності від кліматических особливостей конкретного року коливається від 9.хі до 22.хіі, а тривалість лета – від 1 до 40 днів. Річні показники зустрічності і обилля даного виду варіюють в середніх по діапазону межах (від 2 до 173 зареєстрованих екземплярів в рік) (рис. 13), що відповідає в відносних оцінках категоріям "рідкий-звичайний" (Будашкин 2004). Значне збільшення густоти популяції спостерігалося в 1998–1999 гг., коли показники зустрічності і обилля даного виду практично досягли рівня категорії "фоновий вид". Крім Карадагського заповідника новий вид двічі зареєструвався в його найближчих околицях: 26.хі.1992 г. в п.г.т. Щибетівка (Будашкин), а 26.хі.2008 г. в лесостепних біотопах нижнього ділянки північно-західного схилу Ечкидагської гірної групи (на підйомі на Ечкидаг від Бринцевського ставка) (Савчук). Спеціально проведені Ю.І. Будашкиним в 2008 році пошуки даного виду в інших пунктах східної частини Горного Крима (Старий Крим, Грушевка, Тополевка, Богатое, Кизилташ) успіхом не увінчалися. До нинішнього часу даний вид залишається відомим тільки з території Карадагської і Ечкидагської гірних груп.

Етимологія. Вид присвячений моєму другу і колегу, українському лепідоптерологу Юрію Будашкину, з вдячністю за багаторічні спільні дослідження бабочок в Криму.

Таблиця 1. Багаторічна динаміка лета *A. budashkini* в Карадагському заповіднику

Год	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Сроки лёта	22.хі	14.хі–16.хіі	20.хі–21.хіі	15.хі–2.хіі	21.хі–7.хіі	26.хі–28.хіі	12.хі–8.хіі	24.хі–20.хіі	17.хі–10.хіі	29.хі–7.і.94	2.хіі–3.і.95	27.хі–2.і.96	18.хі–6.хіі	18.хі–14.хіі	4.хіі–3.і.99	15.хі–19.хіі	14.хі–18.хіі	20.хі–28.хіі	9.хі–4.хіі	18.хі–15.хіі	20.хіі	25.хі–30.хі	20.хі–13.хіі	21.хі–23.хіі	24.хі–20.хіі

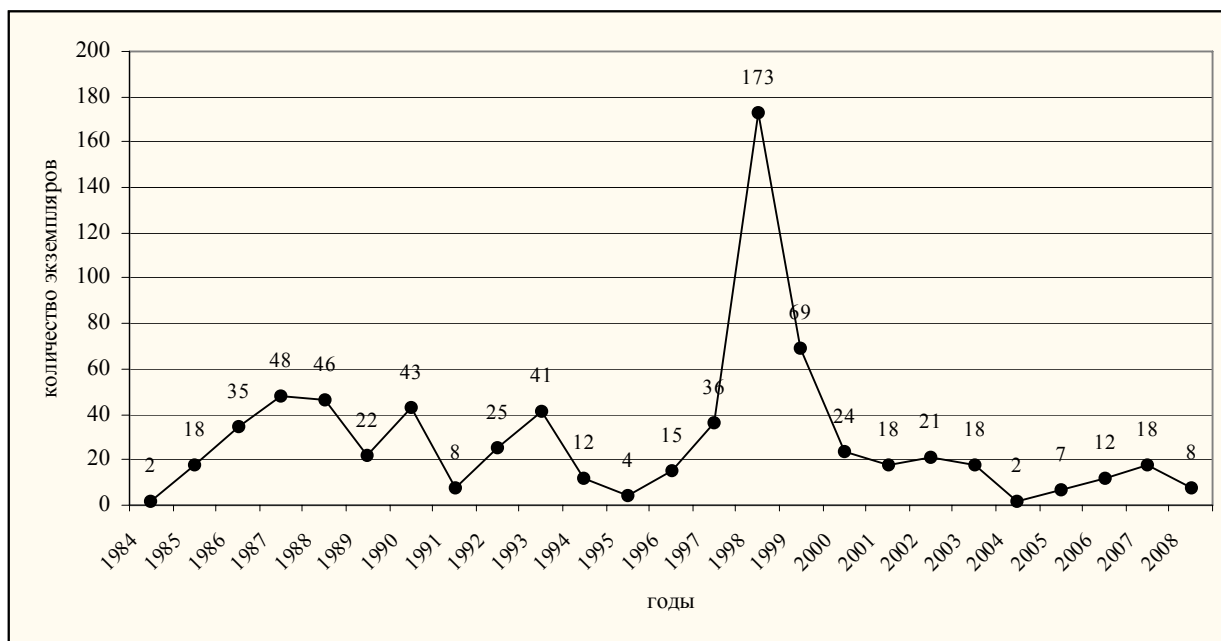

Рис. 13. Динамика численности *A. budashkini* в Карадагском заповеднике

Литература

Будашкин Ю.И. 2004. Итоги двадцатилетнего стационарного изучения фауны чешуекрылых (Lepidoptera) Карадагского природного заповедника. – Карадаг. История, геология, ботаника, зоология. Книга 1. – Симферополь: СОНАТ: 323–366.

Будашкин Ю.И., Костюк И.Ю. 1987. Чешуекрылые (сообщение 2). Пяденицы (Lepidoptera, Geometridae) В кн.: Флора и фауна заповедников СССР. Чешуекрылые Карадагского заповедника. – М., 1987: 22–31.

Костюк И.Ю. 1990. Семейство пяденицы (Geometridae). – В кн.: Ефетов К.А., Будашкин Ю.И. Бабочки Крыма (Высшие разноусые чешуекрылые). – Симферополь: Таврия: 86–92.

Костюк И.Ю. 2004. Сучасний стан вивчення метеликів родини п'ядунів (Lepidoptera, Geometridae) в Україні: попередній список та нові знахідки. – Пр. Зоол. музею КНУ 2: 93–109.